

RUDÉ ZPĚVY

Já, národ český,
 a příliš brzy
 jsem vystřízlivěl z krásného snu
 o kvetoucí zahradě,
 5 kde svoboda, bratrství, mír
 tančily jako dívčin veselý vír
 a kde se spravedlnosti dostalo
 mně
 a každému z mých.

10 Den ze dne
 mrskán a bičován
 podlými žurnalisty a hrabivými politiky,
 krmen a napájen
 podvody, lžemi a triky,
 15 nemaje jediného přítele
 na vyjedeném ostrově sedím,
 do zmatků hledím,
 nemoha se nadchnouti pro nic,
 věřiti nemohu,
 20 milovati nemohu
 a naděje jako kocábka z korku
 kalnou pěnou a po vlnách beze směru
 se zoufale potácí.

Jako kobyly
 25 drancují mě hltaví ziskuchtivci,
 sedlák mě okrádá,
 měšťák mě vydává napospas bankám
 a povalovači všeho druhu
 poslední berou mi od úst.
 30 Ti, kteří denně mě zrazovali,
 jak na psa karabáč na mě brali,
 tyli z mé práce a nadouvali se,

amnestování i neamnestování
v komisích, ústřednách, ministerstvech
35 pikle své kují,
znova mě ohrožují,
vymýšlejíce si nové řetězy,
otroctví červenobílé.

Demokratický pán světa,
40 za oceánem číhá dolar,
aby i z krve mé, z mého potu se rozmnožoval.
Cizí diplomat
se pokrytecky zajímá o můj osud,
poklepává mi na rameno,
45 abych byl hodný,
že darem dostanu, co po právu mi patří.
Oslavujeme, interviewujeme,
jezdíme v automobilech,
vojáčky, hodně vojáků chceme
50 a papežského nuncia...

Nevím, čím jsem,
jen steré zřím ruce, domácí, cizí,
jež by mě rády roztrhaly
jako hladové šelmy.
55 Nevím, čím jsem,
ledaže náležím parazitům,
zbujelým ve všech mých třídách a stavech,
mračnům kobylek, kokotici.
V očích mám písek frází,
60 nervy mám ztrhány štvanicemi,
a vstanu-li, tož se potácím
napravo nalevo,
neznaje cesty k sobě.

Svobodu jsem si představoval,
65 v bratrství doufal jsem,
po míru toužil,

ale jen slova byla zaseta,
nikoli zrní.

70 Krev mi teče z cév a láska vyprchává,
o nekonečných mukách se mi někdy zdává,
o nesmírné cestě kamením:

hledívám v cizí plameny
bezradný a zmámený,
táži se: Je to počátek,
75 porodní bolest, jarní bouře,
horlivý nástup v nový věk,
který mě opravdu osvobodí —
anebo pouze křeč,
křeč staré, zlotřilé bestie,
80 lidstva, jež v sobě, v každém zabije
vždy znova čistý vznět?

Ach, kde je svět,
kde malost nebyla by vinou
a člověk otrokem člověka?!

Hlava tě bolí a sám si připadáš:
v táboře zajateckém hloupý pěšáček,
v domácí pavučině lapená moucha;
co z toho města, co z něho máš?

5 Ošklivost předně, smutek a vztek
z holomků všedních, co oblékli roucha,
sváteční roucha revoluční.

Po druhé únavu v každyčském nervu,
že řekneš-li někdy: já o to se servu,
10 jsou to jen splašení ptáci hluční,
co zapadnou opět do žita.

Po třetí pomluvy, jež všeho se chytanou,
z kůže div zlostí nevylítnou,
vidouce za vším jen koryta.

15 Po čtvrté, po páté... a třeba po sté...
hrom udeř do všeho, i tažný kuň kopne,
a my jsme tu, město, jen tvoji hosté,
nesrostlí s bejlím tvým, jež všecko popne,
s obchody tvými a s tvými řády,
20 hromado kamení! —

Hlava tě bolí, chce se ti zvracet
v tyátru sněmovny, v úřední tváři;
po celý devatenáct set dvacet
chceš míti močůvku v kalamáři?
25 A chceš se plížiti vzduchem, jenž páchne,
vidět jen loajální, chytrácké hřbety,
člověče věřící v ruku, jež máchne
velikým kladivem v železné světy,
zbělené v plameni?!

30

Neslyšíš jaro, nevidíš slunce,
 jak prsty třepotá v březnové strunce?
 Rackové tancují veselá kola,
 obloha směje se: Dole je bláto!
 a větrík volá: Hej, vzhůru, hej holá,
 vykaď se na to!

35

Tak tomu bude a nejináče.
 Jsme ještě muži a nechceme hníti.
 I když jen jednoho vzbudíme spáče,
 tím chceme se pochlubiti.

40

A my jich vzbudíme! Bude jich na sta.
 Červení chlapci jak ostríži.
 Cizopasníků prokletá kasta
 poleze ke kříži...

45

Hlava tě bolí, město tě drtí,
 unaven býváš jak propadlý smrti,
 říkáš si: Blbneme zvolna.
 Však na slunce s tebou, na vzduch, svobodu!
 Odstrčme lodičku prudce na vodu.
 Života řeka je volná.

50

A proud má krásný svatý směr
 do pravé Republiky.
 Ven z přítmní, z malých věr a děr!
 Jsme harcovníky!

ELEGIE

Otče,
otče můj, tak nepravdivý již
jako to patero prvních mých let,
jsem spokojen se vším, čím v krvi mé dlíš,
5 čím jsi v ní a čím jsi v ní byl,
hlavu mám, jak vidíš, vzhůru,
soucit mám s protivníky,
nevyčítám —
leč smutný šeptám otazník jen
10 jak zrazený, tisíckrát zrazený sen:
Proč jsi se, otče, počestil?

Otče,
maloměšťáku a deklarante,
dobrácké srdce demokratické,
15 hat schon recht gehabt, Milada, meine Tante,
bylo nám toho třeba?
Bylo ti třeba, aby tě obrali
dědové dnešních selských lichvářů,
abys nám umíral vida již zpovzdálí
20 plížit se bídu k těm, jež měls rád?
A mně snad, řekni, mně bylo třeba,
bych si jak cizinec dobýval chleba
u rodáků tak cizích?

Otče,
25 otče můj, již jako chlapec
cítil jsem se tak nesmírně sám
v národě těch, co lezou za pec
před činem, myšlenkou, krásou i světlem
a před bojem, kde se s vavříny sklízí
30 i rána či smrt —
v zemičce barbarů? ne, v zemi občáneků,
co chutnají jako vařený kaštan

85 a politizující u džbánu
ideje melou v bezzubých ústech
na nechutnou kaši.

A přece,
a přece jsem podlehl víře té země,
že v těchto skřetech živ ještě Tábor,
že stačí svrci habsburské plémě,
40 by ohnivákem vyletěl vzhůru
svobodný národ.
Ale když přišel ten kýžený den
— běda, již tehda jen pouhý kuplet —
spár habsburský byl přeražen,
45 nadstavba zřítla se,
leč ostatní zůstalo
všecko,
po starém panstvu vředy dostalo
předčasně moudré děcko:
50 básníci zblbli,
šejdíři slibovali,
národ se schoulil,
lichváři čachrovali,
na povel Paříže
55 přišli jsme za mříže,
a jako láva
smrdutá faleš podvodníků
z žurnálů, sněmovny, řečnických tribun
zprznila republiku,
60 a zbyl jen zmetek.

Ó jak ho nenávidím,
nevěstku západní buržoazie!
Jak jsem ho na hony vzdálen dnes,
národa vodnatelného,
65 sám jemu cizí!
Nikdy se neshodneme a nedorozumíme.
Z jiné krve jsem a z jiného těsta,
cítím to, vidím,

70 zklamán jsem v lásce i víře byl,
zbloudil jsem,
vězněm se cítím v područí panského města,
klecí mi shnilá ta země,
a všude jsa doma, kde žije zvíře a člověk,
ač nechybělo vůle ni vroucnosti,
75 zde jsem se neaklimatizoval.

 Otče,
otče můj, tvou víru jsem ztratil,
že by ještě někdy velikosti plamen
ten kupčící národ zlatil,
80 že by nový Tábor tu povstal proti světu,
necouvl před dračí tlamou,
zahořel železným nadšením,
ne vlasteneckou slamou.
Zas politik bude tu hrabivý hokynář
85 či pimprle z brambor,
zas filosof vycedí kalamář
pro radost měšťáků a na zlost konkurenta,
zas básník dá změknouti mozku,
až přijde čtyřicítka,
90 sedlák tě okrade, dělník si zavlastenčí,
a III. internacionála se u nich pěkně ztenčí
v odznak a rudou pásku:
český komunista
před válkou občanskou varovný zdvihne hlas,
95 soukromé vlastnictví uctí v otrocké ženě —
sper je ďas!
Co mně a jim?
Loužičko česká, k tobě nepatřím.

 Otče,
100 otče můj, proč jsi se počestil?
Jinde se přece jen dýše líp.
Břemenem vzteků a smutků jsi obtížil
synáčka nezdárného.
Leč není mi líto, že vlasti už nemám,

105 krkavčích matek nám netřeba,
není mi líto, že národ mi cizí:
syn lidstva jsem a soudruh proletariátu,
syn jeho revoluce,
jež věří kulometu, věří dlátu
110 a drzé má ruce.

 Mně nesobeckou jen louže ta trýzní,
smutkem a bēdou,
že všechno velké tu zbaběle vyzní,
zhyzdí se všechno krásné,
115 že neprodajné tu zbožím na krámku,
mlhou vše čisté a jasné,
že vznešenost kurví se s krutou nízkostí,
vrabeček za orla platí,
že cíl a smysl zaprodali vyšší
120 a vše, co tu živoří, co se tu děje,
jen vojna je žabomyší.

 A že na této ubohé půdě
ničemu nekyne zoře,
več věříme a co nám svato,
125 dokud se bouře nad ní nerozšílí rudě
a nepřeoře
to vlašné bláto.

 Pročež,
pročež přijď, přijď, přijď,
130 ó Moskvo!

JARO V MĚSTĚ

Jaro zpívá v parku obklíčeném křiky
automobilů a tramvají,
jaro směšné, hýbající všemi uličníky,
kteří v kuličkách své jmění prohrají.

5 Však i jiným bytostem cos o jaru se zazdá,
pod frontami činžáků když běží ke spasení.
Kdo jim trochu kalika a lásky na obvaz dá?
Ale po tom věru nikomu nic není.
Ubohé srdce lidské!

10 Ovzduší je něžně elektrizováno
na chodnících překypujících.
Kdo však vyšel křepce v usměvavé ráno,
kvečeru zda neztrácí svůj smích?
Co jim jaro dá, to je ach těžké břímě,
15 zradí za chvíli, kdo nésti pomohl.
Lehce s jarem běře se a těžce ztrácí v zimě.
A přec žebrákem, kdo vzíti nemohl.
Ubohé srdce lidské!

20 Jaro vlaje třídami jak tichá revoluce,
která vraždí polibkem a ničí pohledy.
Oken skla se smějí, sady kynou prudce,
krasavice mají pilné nohsledy.
Ale kola, podšvy, kopyta se řítí
jako nemilosrdný a suverénní stroj.
25 Souvislosti lomož křičí: Rozdrtiti!
Jaro tanec chce a svět chce boj.
Ubohé srdce lidské!

ZLATOHLÁVEK NA CHODNÍKU

5 Dlážděný trotoár tovární čtvrti
sazemi porosený,
ba ani tramvaje zvonec, jenž drtí
zběsilým lomozem ulice ruch,
z kolejí zaháněje nákladní vůz,
nejsou tak silny,
aby tě v tuto chvíli přemohly v srdci mém,
poutníčku v krunýři modrozeleném,
zbloudilý cestou do svaté země:
10 zahlaholila ve mně.

15 Hlaholí sluncem, vůní, zeleněmi,
jdu horkou sečí zmámen a němý,
vzduch pryskyřičný se tetelí,
var pudů je všecko, a radost šumí
od palouků jasných až po černé chlumpy,
a každé stéblo, každý list
obtěžkán je životem.

20 A ty jsi já, a já jsem ty,
létáme spolu na květy,
do bílých květenství zapadáme,
hoj, jaké to vonné peřiny máme,
a letíce bzučíme, my dvojплоšníky,
táž je to píseň: Živote, díky!,
neumíme nic jiného.

25 Nám je tu všecko docela prosté,
jak to tak chvěje se, proniká, roste,
slunce i rosa, hlína i keře,
láska i hlad, život i smrt,
dlaň života hladí nás po krunýři,
30 $2 \times 2 = 4$,
noc přichází po dni.

Jsme také všickni tu bratři jen rodní.
Jsem-li já větší než tamhleta jedle?
Jsi-li ty menší než srna v houští?
35 Motýl a strom, pták a člověk
z jediné dlaně požehnané
bereme sousto i doušek.

Bratříčku, viz, jak všecko se raduje,
bratříčku, vzhůru! Jak se to popluje
40 tou rodnou sečí!

Slyšíš mě, slyšíš-li,
což jsme si nevyšli
za dobrodružstvím a sluncem? — — —

Je živ či mrtev? Jak drahokam leží
45 v štěrbině mezi kameny.
Však továrny rostou tu, zdi, střechy se věží,
v nich vězněny zdají se plameny,
z nich dýmy a puchy zaplavují
velikou stoku ulice,
50 vzduch se tu vaří jako špinavá voda,
pohyb je shon a myšlenky zlé jsou
a každý tvor a každá věc
klesají vinou či zármutkem.

Ach, zabloudili jsme. Zabloudili?

55 Zatímco mrtev čekáš tu na mimojdoucí nohu,
až rázem rozslápne tě lhostejnou botou —
živ, bratříčku, já a ještě si vybrati mohu:
smrt na mechu — smrt na dláždění...
živ jsem a — smuten nad vřavou a slotou,
60 tu soucitem jat, tu hnusem na nároží stávám
před davy, auty, lopotou denní,
po kouscích celému světu se dávám,
křičel bych někdy, jak odporem se dusím,
a přece věřím, a přece musím —

nenáležej k národu mizerů
 diplomatických a žurnalistických,
 ne k bohatým trubcům a zbohatlým lichvářům,
 šíleně nenáviděje panství měšťáků,
 za které omylem prolili krev —

pro pravou demokracii, jež rodí se a vstává,
 můj rýč se aspoň namáhá tu,
 než přijde parní pluh a válec
 proletariátu...

Bratříčku, jak jsme daleko dnes
 od svaté země zelené!

Došuměl pro tebe potok i les,
 tvé poslední lůžko je kamenné.

A mně se zdá, že ani pro mě jiného už není:
 zahyneme oba na dláždění.

PROLOG

Znám také čistý lesk těch nití stříbrných,
z nichž jarní jitro tká svůj rosný pažit ranní,
když ptáků zpěv a křik jak vzduchu jarý smích
zve den i člověka na koráb milování —

5 znám radost blaženou: ta vdechne na čelo
bližnímu polibek za jedno krásné gesto,
a jak by nebylo nic nikdy bolelo,
v ní láska chápavá jak vzácné kyne těsto.

10 znám také vůni trav a slunce na stráni,
když letní hodina den spájí z horkých pudů
a není nikoho, kdo vášním zabrání,
by překypovaly a jiskřily z všech údů —

15 znám vašeň smyslnou: ta líbá krvavě,
za svými výkřiky dá drze tvrdé tečky,
a v mlunných výbojích když bouří jásavě,
jak mezi žernovy vám drtí předsudečky.

20 znám také barevný tvůj šátek, jeseni,
v němž skrýváš hoře své a hoříš panychidou:
list padá za listem jak slza loučení
a ulicemi měst se plíží starost s bídou —

znám něhu vzpomínky i smutek marnosti,
na strunách hlubokých hru teskných meditací,
i hoře iluze, jež od skutečnosti
se s hlavou rozbitou jak od zdi pevné vrací.

25 A znám i jiskření, když zimní úplněk
na plochách sněhových svou hudbu vyluzuje,
i temných nocí žal, když hvízdá větru vztek,
po cestách, na mostech zlý smutek světa duje —

30 znám krásu smíření i filosofa klid,
když rukou laskavou se zdá i ruka smrti,
a znám i zoufalství...

je všechny slýchám znít,
ty city blaživé i city, které drtí,
svým nitrem přelidským, tu hudbu bláhovou,
85 hou, hou, hou,
dnes ukolébavku a zítra běsů rej:
krev nám dej a mozek dej —
ne!

40 Ty radosti a žaly intimní,
ta hudba soukromá,
nechť v buržoazní poezii zní
pro starý svět, jenž toho tolik má,
a přece zahyne.

45 Ty však, můj soudruhu, jenž děláš ve fabrice,
jenž děláš na poli a dřepíš v kasárnách,
ty ještě jsi tak chud;
ty třídní bližní můj, vy smědé statisíce,
jež stále ještě držány jste v tmách,
ač k světlu chce váš pud:
50 chci s vámi
šachtami, dvorci, továrnami,
vzbouřenou ulicí;
mé třídní zpěvy nechť teď pro vás znějí
o práci, vzpouře, o naději
55 a jasnou polnicí,
ať dnes nás pojí jako rudou páskou
soudružskou láskou
a zítra nechť jak dutky sviští
tou svatou naší třídní nenávistí.

60 Potlačím
slabošských citů denní dým,

vám, jen vám
železným hlasem,
strojů a kulometů tvrdým hlasem
poslední zpěvy své vyzpívám.

POZDRAV

Sovětská země,
buď zdráva!
Nad skomírajícím světem, jenž dusí
nás a všechny ostatní dělníky a dělnice,
5 buď zdráva,
světice!

Kdybychom dovedli ještě zdobiti oltáře,
Tvůj oltář bychom zdobili,
kdybychom učili děti své modlitbám,
10 jen k Tobě by se modlily,
světice.

Čtyřletá mučednice
na skřipci ničemné západní diplomacie,
popichované zlatou chátrou měšťácké Francie,
15 zrodivší revoluci:

mordýři Kolčak, Denikin, Judenič, Wrangel,
Tvá zrádná a zbabělá emigrace,
žurnalističtí lháři všech zemí v žoldu buržoazie
a všickni červi tyjící z mrchy starého světa,
20 holota, která řve: Vlast!
a myslí na trůny, kšefty a chlast,
obklopili Tě nestoudnými pikli,

vředy carismu, jež se provalily,
zločin blokády a stíny revoluce
25 galejními koulemi Tvé nohy zatížily
a spoutaly Tvé ruce.

A přece žiješ,
spanilá a svatá,
a přece vyzařuješ na všechny strany

30

jako z keře hořícího osvobozující slovo,
jako veliká monstrance zlatá,
v níž bělostně se skvěje tělo vykupitelovo,
aby podáváno bylo proletariátu.

35

Matko naše,
socialistická federativní sovětská republiko,
učitelko, záštito, naděje naše,
pilíři budoucnosti,
jediná hvězdo na stmělém nebi,
buď zdráva!

40

Přes nechápavost filosofů, kteří zestarali,
buď svato jméno Tvé všem srdce čistého;
přes nenávist těch, kteří nahrábali,
řeč Tvoje vejdi v srdce lidu chudého.

45

Přes pikle emigrace, jež Tě zaprodává,
Tvá vůle staň se, dobuď světa celého,
a přes hladomor vzrůstej Tvoje moc a sláva
a Rudá armáda.

Sovětská země,
buď zdráva!

SOCIALISTICKÝM ŽENÁM

Soudružky,
zastavte proudy své výmluvnosti,
zadržte řinčivé výhrůžky!
Házíte hladovým ohlodané kosti,
5 a revoluce není řečnický výlet:
učte se střílet!

Pryč s feminismem!
Je žena X a muž je Y,
leč srdcí dvě muž zníti jako jeden zvon,
10 když s puškou v ruce jde se za cílem.
S manlicherovkou vojandy rudé
ve vratech, oknech, na vozech tramvají —
s těmi to pude
na města šampusů, vesnice keřasů.
15 Ti, co se chechtají, pak budou kvílet:
učte se střílet!

Nechte si lékařské rady!
Je revoluce nejlepší hygiena.
Jen obvazů pro kamarády
20 ať máte plné kapsy!
Buď každá jak blesk a krvavá fena,
a na psy!
Kulomet bude šílet:
učte se střílet!

25 Pryč s akademickou prací
a dolů z kazatelen!
Aut revolučních buďte síla hnací,
by z měšťáka stal se jelen.

30 Pryč s moralínem, maloměšťačky!
Se sentimentalitou krbu!

Na mračna nesete řehtačky,
ctnost vidíte ve svém hrbu.

35 Nechte si tirády proti alkoholu!
Tím nevyprázdníte sklepy.
Až přijde den, tak rozbijeme spolu
všecko, co ničí energii molů
v kožiše panstva.

40 Zahodte dětské trumpetky!
Zbytečně piští a kvičí.
Odhoďte sobectví, přijměte důsledky!
Vítězem ten, kdo sebe v díle zničí.

45 Matky a ženy, dcery a milenky,
na řetěz citečky sladké i bolné!
Spalte své myrty, spalte své pomněnky,
soudružky, buďte volné.

Jen kázeň revoluce chtějte s námi sdílet,
učte se střílet!

DER ROTE MAX

Šel obuškem na ně,
na jejich pelechy, tvrže a banky,
dost dlouho jsme řečnili planě,
dost dlouho uctívali jejich svatostánky,
5 teď tedy na ně!,
a kde mu obušek nestačil,
kulomet rozezpíval
a bil,
zkuste to na své kůži, nastavte tvář,
10 obraťte kapsy,
teď sólo má rebel a proletář
Max Hölz.

Vyletěl bouřlivákem,
proklatě dravým ptákem,
15 vždyť bouři nesou rudé, roznícené mraky,
na nic se neptal,
na vrbě nemaloval červené straky,
jen bil a pral a deptal
tu shnilou barabiznu jejich pořádku,
20 šmok prskal,
vztekal se keřas a idiot,
vyslovil rozhořčení sociálpatriot,
vpřed letěl však,
znovu vždy,
25 poslední zůstal,
na obra nad smečku pochopů vzrůstal
Max Hölz.

To pro tebe, proletariáte,
pro vás, kdož vidle a cepy máte,
30 pro vás, kdož v továrnách kladivy bušíte,
pro vás, kdož v kasárnách střílet se učíte,
pro tebe, dělníče,

a pro vás, davy,
 abyste viděli a pozdvihli hlavy,
 ó pochopíte, vy osvobodíte,
 jen trochu odvahy ještě a trochu praxe,
 osvobodíte sebe i Maxe,
 až rudí vlci zakousnou se v bílý lup,
 hoj, rup!

Ozbrojenými čely
jako ohromní železní býci
narážely na sebe imperialismy,
kulomety, bombami a děly
5 oheň chrlíce,
mezi ocelovými čelistmi
hromady drtíce
námezdných otroků.

Jménem sebeurčení, demokracie, pokroku!

10 Leč ti, kdož pochopili
— vzácní —
a šalbou hesel k smyslu sestoupili
vražďení,
pozdvihnuvše hlas a pěst
15 proti zločinu,
proti buržoazii a jejím králům a presidentům,

červení —

20 plnili žaláře a vězení,
a na prsa jim jako lupič klekla
vlast, jež se vztekla.

Ať,
žalář,
to není trest
ni místo pokání
25 a z bab jen dělá oportunisty.
Žalář ticho jest,
v němž roste k dozrání
lásky i nenávisti.

30 Žalář jest laskavé přístřeší,
když venku tančí svět, jak píská generál;
jsi svoboden jak tulák v ořeší
a krásné máš myšlenky.

 Ty, Rózo,
35 krvavý pokrm tisíců za pozadí majíc
a denně z něho dostávajíc nezbytný, hořký krajíc,
nad ptákem, stromem vroucně jsi snila,
abys lásku svou zachránila,
ze čtverečního sáhu zahrádky
40 dovedlas vyčísti nejlepší pohádky
země.

 Jak sladko bylo by žíti,
nebýti nenasytných lidských bestí,
jež nemohouce letící myšlenky zabít,
těla zotročují, těla zabíjí.

45 Jak sladko bylo by žíti,
kdyby byl dobojován
ten zápas o zralé lidství,
o lidství bez bohů, bez pánů, bez tříd,
a s novou rozkoší se život mohl pestřit
50 na troskách zpátečnictví.

 Jak sladko bylo by žíti,
kdyby tvá práce, oddanost, láska, zápal
tak často nedívaly se choře,
do krve denně práskány
55 tam venku,
jako ten tichý būvol na vězeňském dvoře,
na nějž se soldát sápal.

 Jen kniha přírody ti dává zapomenout
a tu a tam i kniha básníka:
60 ta slova slunečná a tvoje slzy něhy

dovedou nad vším krátkou duhu sklenout
— posílit odhodlání...

Umlkla děla.

S rozbitými čely ustoupili býci.

65 Revoluce se rozehřměla.

Prchali králové. Měšťáctvo se chvělo.

Z bran žalářů se rudé hejno rozletělo,

Spartakus vztýčil prapor.

Leč ze stínu se k moci drali zrádci, záškodníci.

70 Ebert a Noske a Scheidemann

vztýčili zrady hlavní stan,

o záda otroků voděných za nos

opřeli lži svých a podvodů nános,

hráz proti revoluci;

75 buržuj si oddechl, postavil poznovu

prolhaných zákonů svalené desky —

Liebknechta, Luxemburgovu

zničil vztek opilé soldatesky...

Ty, Rózo,

80 která bývala doma

u ptáků, květin spíše než u lidí,

tisíckrát uražena v snu svém o člověku,

tisíckrát zraněna v rudém srdci svém

sobeckou zbabělostí, planým hlomozem,

85 zvířátkem bez myšlenky, citu, vděku,

tys věděla dobře, že ti pomoci není,

že pro toho člověka umřeš na dláždění,

že opustíš ptáky, louky a sad,

protože musíš bojovat.

90 Protože lidé jsou tupí a zlí,

k přírodě před nimi prcháme;

ale protože jsou i oběť a kořist,

život svůj za ně dáváme.

95

Tak dalas, nehezká židovko malá,
zдолána vlastí vlastníků,
tak jsi se krasavicí stala
všech revolučních dělníků.

100

Nebyvši zrozena štíhlá,
pro jednoho milence štíhlého,
stala ses věčnou milenkou
zástupu nekonečného,

světice, Rózo!

Rychlíkem jedeš, znavený vojáček rudý,
jímž povely z místa na místo smýkají.
Kola jen hučí, vagón se lehce houpá.
Jak by si řekly, že tě ukolébají.

5 Ještě však nezavřeš spálených očí.
Na něco čekáš, co jimi vkročí.

Opustils město, kam nic tě nelákalo.
Vracíš se do města, které tě otravuje.
10 Položils čelo na ledové okno.
Soumrak už záclony zatahuje.

Ať ještě počká! Teď přijdou známé domky,
lesy a říčka, pěšiny pod stráněmi.
Přírodní snímek. Zimní krajina. Několik vteřin.
Co tu však bylo štěstí, jímž zpívals, jímž jsi byl němý.

15 Cože to polykáš? Cože tě svírá?
Čím oko vlhne, srdce se naplnilo?
Vojáci bývají sentimentální
pro to, co bylo, pro to, co bylo.

Přírodní snímek. Idyla z míru.
20 Byla a prostě minula navždycky.
Zavři už oči, dobře se prospí,
vojáku komunistický.

Až jitro se ti zardí na skrání,
budeme už zase ve zbrani.

O BITEVNÍM POLI V NÁS

Jsme
bitevní pole,
s mozkiem i srdcem, nervy všemi
každý z nás v sobě je bitevní pole,
5 praskot a křiky trhají prostor,
a jde to do tuha,
kopyta, kola drásají zemi,
a tvá to vina, tvá to zásluha,
ó Moskvo!

10 Jsme
bitevní pole,
jak před pětadvaceti lety,
a jde to do tuha,
na jedné půdě v křížku dva světy,
15 minulost — budoucnost,
city a myšlenky mají kulomety,
na starou nová vrhla se ctnost —
a tvá to vina, tvá to zásluha,
ó Moskvo!

20 Tak
den ze dne
v uličním shonu, v nocích bezesných
zní poraženého vzdech,
zní vítězího smích,
25 bijí se, bijí
syn maloměšťáka se synem revoluce,
syn otroků se synem proletariátu,
čas míjí,
člověk jen pomalu se vzdává jeho dlátu,
30 a není naděje na oddech,
ó srdce!

Leč,
soudruzi,
nevešel do zaslíbené země,
35 kdo neomylný šel z domu.
Nechť zuří to v tobě i ve mně,
jsme povoláni k tomu.
Lenin je vrchol, my však jen pole smrti,
zahynout je nám i bojem,
40 jenž ve vlastním nitru nás drtí,
ve víře zpupni
budeme pokorným hnojem,
a pak,
hle,
45 nechť vzkvétá z něho
rod podle učení tvého,
ó Moskvo!

Tak
den ze dne
50 nechť srdce sténá a mozek praská,
bijme ho v sobě, bijme měšťáka,
bijme ho v sobě, bijme zrádce,
kněžoura lží a stínů pasáka,
držme ho na oprátce!
55 Vidíš, jak zdvihá hlavu?
Na hlavu miř a bij!
Kdože chce hudbu v duši?
Bitevní vřavu
máme v ní, dáme z ní pro bitvu poslední,
60 jež vzplála!

Miluji také film, když bláznivě letí,
pobádán biči zběsilé hudby.
Zpívej mi, vodopáde věcí a lidí, stromů, strojů, dětí,
když se tak řítíš mezi břehy věčně dvojité sudby
5 světla a stínu.

Měňavý světe, miluji všelidskou domovinu
a všechno nenávidím, co nás násilně dělí.
Zpívejte, kavalkády, jízdy, plavby, lety,
jste vichry života a já jsem keřík jmelí,
10 z vysoké jedle zírám v divoké světy
a vy se o prsa opíráte mi
prudkými dlaněmi.

Měňavý výtažku světa, světe kondenzovaný,
světlem a stínem modelovaný,
15 jak ševelíš, zpíváš, vzlykáš a řveš,
ač němý!
Jak řítíš se, potácíš, plyneš a jdeš!
Života stromem zatřešeš,
že větvemi všemi
20 padají plody
po svahu travnatém, do čiré vody,
ulice, trati a stezky jsou jich plny,
moří a jezer je houpají vlny,
činžáky, dílnami, chrámy a paláci
25 valí se jejich příval,
ticho i hlomoz, páni a žebráci,
kdo by tu nevěřil, kdo by tu zíval,
ctnost je tak rudá a zločin tak bílý,
instinkty kalkulují a rozum šílí,
30 činy jdou po špičkách, sny lomcují závěsy,
nad vodou chvěje se vrbový list,

lásky se červená, zelená se nenávidí,
země se objímá s nebesy.

35 Ba, miluji také film, a hlavně americký,
ne román sentimentální, ale svět, jenž pádí.
Čím srdce tvého křeč, můj mraveček lidský,
v tom veletoku úžasném, jež mechanismus svádí
na malý čtverhran, plátka bílý kus!
40 Co vše jsi stvořil, zbudoval, uvedl v chod a klus,
ach muži!
A co jsi vztyčil, natáhl, rozvedl všemi směry!

Uprostřed toho však jako dvě rudých růží
tvé srdce kvete a srdce tvé ženy,
čemu jsou růže ty všemu vystaveny!
45 Spojil jsi kontinenty, ostrovy a moře,
zapomněls národy a rasy spojit,
vysušíš močály, nikoli bídy hoře,
a ve filosofech se umíš zaskvíti,
ač v zákonech jsi pouhý starý troup
50 a srdce svoje dáváš pod chomout.
Ty historky jsou k smíchu; vraždi se, když chceš,
pro pověry a předsudky, pro mamon, blud a lež;
já trpěl, trp, jak já měj v lásce, v nenávisti,
jen život nechat jako kulka vypálená svistí
55 přes hypochondrie.

V tom, co jsi stvořil, sebe poznáváš,
přírodu silnou k tomu jako požehnání máš,
buduj a trp, čin tě přežil, čin tě přežije,
z nich jen si budoucnost své štěstí uvije
60 jak věnec kolem čela,
moudrá a skvělá.

Širý a frenetický život do tváře mi sálá,
svět shora dolů se vším jak věčný poutník kývá,
zjeví se, mizí, usměje se, zapláče,
65 zatímco alejí kavalkáda cválá,

70 vlaky a auta, aeroplány se řítí,
žena se uchvacuje, detektiv se dívá,
zamlklé lesy táhnou a pole, jež čekají oráče,
prérie, silnice, mosty, tunely,
člun pluje po jezeře, fabrika svítí,
dnes na italském pobřeží jsme,
k Buddhovi v Kamakuře půjdeme snad v neděli,
slunce nám zpívá, vítr vlá — ach, internacionalisme!
Má vlasti, krasavice v středu krasavic!
75 Můj světe, glóbe! Rodáku! Člověče!
Naděje ruměncem třísní mi vpadlou líc,
med smíru tuším, jenž se rozteče,
krev socialismu, jež vykoupí občanství,
úrodu bez panství.

80 A přece jsem jen keřík jmelí na vysoké jedli,
vichry mne bijí v prsa a přijdou, by mě zvedly,
utrhly, zvedly, mrštily mnou o zem —
zahyneme také pod lomozem.

KOMÍNY

Bylo to v dubnu, táhlo poledne
jednoho panenského dne,
jenž, aby zkrásněl, umyl se po ránu rosou,
továrním šel jsem předměstím,
5 mysl jsem vedl jarem tím
veselou, zcuchanou, bosou.

Do ulic slunce proudilo
přes ploché střechy dílen, šikmé světlíky,
přes pravoúhlá zdiva, železné konstrukce
10 a po pás vroucně se hroužilo
do křehké zeleně stromů,
jež přišly sem z hořejších zahrad a niv
v zákoutí továren, na dvory domů
porůznu jedny, melancholické trochu,
15 husím pochodem jiné, za ruce se držíce,
aby tu kolem šedivých zdiv,
jako když láska se rozleje,
natáhly svoje aleje.

Přidušen lomoz práce hučel
20 ve vnitru budov za zdmi a za skly,
pokojně duben nad nimi pučel,
časem jen kdesi práskly
rány do plechu,
kráčel jsem po dlažbě sající slunce,
25 srdce si brnkalo na jedné strunce,
jako když chodil jsem po mechu.

Tu na křižovatce stanul jsem
před nízkým továrním průčelím,
děravé zuby cenilo polednem
30 na stráži stojíc před tělem svým,

tělem jak tábor zdí a kotlů, kol a ploch a hran,
do všech je vmačkujíc stran.

A já jsem stanul okouzlen
v ten jarní den, dubnový den
35 obrazem přeprůmyslovým,
však nikoli tvrdé zvíře to,
jež armádou cizopasníků poseto
horečkou práce páchlo, potem kovovým,
mne jalo tak:
40 od slunce svatozář majíce,
oblohu držíce štíhlé jak světice
svou slávou mi plnily zrak
cihlové vodotrysky z předměstské hladiny,
tvořící na nebi pateru vidinu,
45 tovární komíny,
pět Ringhofferových komínů.

Řek jsem si: To jsou tedy ty sloupy,
jež nad sebou v oblaku hustém
na hromosvody nabodeném
50 trůn boha průmyslového,
sobeckého a necitelného
drží.

Řek jsem si: To jsou ty ventily,
jimiž si odlehčuje přecpaný teřich města,
55 pouštěje smrduté větry
v nebesa.

Dole však stromy tančily kolo
a zeleň naskrz prozářená
křehká byla a chlapecká polo
60 jak pučící právě žena.

A všecko dovádělo kolem
v sluneční lázni vřelé,

svět všecek byl veselým zlatodolem
a komíny ze zlata celé.

65 Nebylo možno neviděti
jich krásu, jich vznešenost,
i čímsi byly, co může se rděti,
jak palma růst, jak člověk hledět v budoucnost;
mělo svou zpupnost, mělo svou nevinu
70 pět Ringhofferových komínů.

Jich šamotové cihly
mírnými city zjihly,
usmíval se děd i otec, bratr, syn i vnuk,
děd, nejmenší, věkem zčernalý,
75 svým zamračením se usmíval,
vnuk, největší, jun jak ze skály,
rozkročen mezi nebem a zemí
hrdinovi se podobal.

Ti mladí vůbec tu stáli na čele věnec,
80 cihlovou krajku, stavitelský vavřín
prostě a hrdě nesouce
jak opravdoví, dobří básníci,
na zemi nezadatelné stojící,
s hlavou však vysoko.

85 Byla to zvláštní, jímavá vidina
na velkém terči světla,
čarovně oživila komínů rodina
a cizokrajně kvetla.
Řek jsem si: krásné jsou
90 jak řečtí atleti,
řek jsem si: nevinné
vzbuzují úctu.

Tu všechny věci, světlo, vzduch
zpívaly,

mně mysl, nervy, srdce vzruch
zpívaly:

Až všechny tovární komíny,
co jich je na širém světě,
jak archandělé a strážci pokladu
100 bdít budou v zimě i v létě
nad prací - zahradou, veselou štěpnicí,
jež ovoce šlechtěné rodí
pro blaho všech na volné půdě,
pro mezinárodní lodi —
105 pro blaho všech všem náležejíce,
do oblak bez bázně strmíce,
tu komíny hrotem svých hromosvodů
až do hvězdného chorovodu
žhavými písmeny popíší rozlohy
110 celičké naší oblohy,
popíší celý nebeský dům:
Laudate genus hominum!

NOČNÍ PRÁCE

Zdálky ta kladiva zvoní jak zvony
v ticho, jež tlačí se do ulic.

Však zblízka jsou to řevy a stony
zkrocených kolejnic.

5 Divými blesky holými vzkvetlé
v prudkém se zpíjejí světle
měsíců elektrických,
stažených shůry téměř až k zemi,
se houpajících nad kolejemi
10 uprostřed pěstí lidských.

Uprostřed vítězných pěstí a svalů
se oslňující houpá květ,

květ městské noci

a výheň,

15 do černých ulic v užaslém cvalu
ryk letí a trhá černý svět,

jenž bez pomoci

zří práce líheň.

Úsečně, tvrdě a temně

20 zní povel jak z rozkazu země:

Hej rup!

A noční tuláci

civějí na práci,

básníka mysl okouzlená,

25 voják a žena.

Zdálky je shluk to jak okolo vraždy,
jak z novin oživlá zpráva.

Zblízka však v těžkém rytmu tu každý
svou sílu na oltář dává,

30 kde kámen, železo, písek a hlína
a letní noci spoluvina

35 zalily potem těla,
ta hnědá těla z lodních lan,
ta těla plná zajizvených ran,
vítězná těla.

A lana břemena zdvihají,
ramena břemena nesou,
tísněné hrudníky těžce dýchají,
40 lana se třesou
a chvějí se i rozkročené sloupy,
svěráky lidské, páky a stoupy:
hej rup!

45 Tak opatrně, jakoby děcko spící,
zdvihají, kladou temnou kolejnici:
hej rup!

A noční tuláci
civějí na práci,
básníka mysl okouzlená,
voják a žena.

50 Voják a děvče se za ruce vedou
v tom nočním oslnění
a v rytmu, jenž strhuje nahotu smědou,
prudce si pokaždé ruce stisknou,
když lidé a železo mocněji výsknou
55 svou píseň práce a klení.

Uprostřed těl, jež potí se únavou,
uprostřed olejných, zemitých pachů
v nich touha se jitří: Buď mým! Buď mou!
v očích je plno nachu.
60 Hej rup!

A výheň tryská ohni a ryky
k obloze, jež nad ní zeje,
žhavými mává kapesníky,

že práce se děje, se děje
vždy znova,
že se tu zdvihá a klade, kope a ková,
a křiky bijí jak nože.

Pak básník jde hledat rytmická slova
a milenci tvrdé lože.

5 Podoben německému básníku,
 který chtěl nejvyšší sosnu
 zažehnout v sopečném jícnu
 a na obloze tímto olbřímím pérem
 napsati žhavé vyznání:
 Anežko, miluji Tě,

10 podoben tomuto básníku
 proletariát
 namáčí revoluční svou pochodeň
 do jícnu největší vysoké pece
 a píše nad celým světem
 své nejhoroucnější vyznání lásky,
 svou nejvroucnější modlitbu za zdar,
 svou nejstrašlivější vyhrůžku,
 15 písmena jediné vlasti, za kterou bojovat bude,
 své heslo a směr:
 RSFSR.

20 Opřena o záda zrádců,
 prokletých histriónů panstva,
 ještě jak bronzová socha
 před mraky, na nichž rudě ta písmena planou,
 s úporným úsilím týčí se buržoazie,
 ale co bylo kdys bronzí, je dneska jen hlína,
 prohnílá, puklá, mražením posedlá hlína,
 25 a socha se chvějící ztratila klid.
 Jak rozkacená hokynářka pomlouvá, lže a spílá,
 zatímco zástupové
 horcí, jako když láva proudí,
 studení, jako když ledy jdou,
 30 bez rozdílů řečí a plemen, ze všech stran
 táhnou:

Majákem září RSFSR,
a všichni plavci do lepší budoucnosti plují k němu,
betlémskou hvězdou svítí,
35 a všichni uražení a ponížení jdou za ní,
mateřskou náruč otvírá:
hle, zde jsme, Tvoje děti!

Hle, zde jsme,
milióny,
40 a pět let už v Tebe věříme
a pět let již Tebe milujeme,
a pět let Ty pro nás pracuješ a trpíš,
a víme,
že jen tím, co sami vykonáme,
45 jen tím, že víc a více se k Tobě připoutáme,
jen rudou, čistou, zbožnou revolucí svou
se Tobě odvděčíme.
Do tvrdé práce voláš, a my ji podnikneme
tvrdými pěstěmi.

50 Leč dnes,
jak tu tak stojíme
s kladivem odboje v jedné ruce
a ve druhé se zednickou lžící,
mezi mračnou stěnou, z které nám svítí Tvé jméno,
55 a hliněnou modlou, kterou denně podkopáváme,
celou svou bytostí oslavující Tvé patero let,
dnes na zcela malou chvíli
doma jsme nechali vše, co by nám překáželo,
nenávist, hněvy, zaťaté pěstě a skřípající zuby,
60 a jen svou Lásku posíláme k Tobě,
aby Ti gratulovala po proletářsku,
děvčátko malé v červené karkulce
s kytičkou rudých růží:

Zdravstvuj!

KÁZÁNÍ SPARTAKOVO

Každý sesazený vladař,
kterého jsme zapomněli odstřeliti,
jeho rod vyhubiti
až k pravnukům,
5 jako strašlivá vina a galejní koule,
tu vztýčený drze, tu ve stín se choule,
nedá pokoje našim dnům.

Jeho bezcenné krve,
bídneho života cizopasného,
10 neplodného a směšného
jsme ušetřili,
ale znova poteče krev drahocenná,
krev myslících a pracujících —
vykořisťovaných a zmírajících,
15 aby trůny zazářily.

Na zlaté žerdi
je vladař jen hadr šarlatový,
aby zaslepil nevinné oči vdovy,
oči mrzáků, žebráků, velkých dětí;
20 pro ten hadr bude nám znova zmírat,
znova hladovět a znova slzy stírat,
znova ovdověti.

Dokud každý trůn
stržen konečně nezasype vždycky
25 celý prokletý rod panovnický
až k pravnukům,
znova se zachce vládnout lidské bestii,
znova krve tisíců se pole napijí
a nové okovy nám dají k okovům.

Dokud všichni vladaři
v celém světě nebudou sesazeni,
navždy až k pravnukům umlčení,
nedozrála naše žeň:

dokud jménem jednoho zástupců vládnouti možno,
nepochopily, že jest jim vládnouti sobě
všude a v každé době.

Otroci

otroci železa
 hřidelů pecí lopat a kol
 továren tendrů lomů a štol
 5 otroci železa
 otroci
 podobni předčasně zralému ovoci
 vysáti příživníky
 zkrušení žárem mrazem lopatou ryky
 10 padáme
 dým plamen rachot blesk a hvizd
 v říjnovém vichru suchý list
 padáme

Otroci

15 otroci železa
 vstaneme
 železa pány se staneme
 dým plamen rachot hvizd a blesk
 třesk třesk třesk
 20 železní lidé jdou a jdou
 železnou rodinou
 vpřed
 hřídele písty páky kola
 zpívají
 25 továrny statky nádraží mola
 zpívají
 vpřed vpřed vpřed
 železný svět
 vpřed

30 Vstaneme
 železa páni
 vzplaneme

pro strašné milování
čin
35 hlav srdcí paží milióny
spojeny v chorál jako zvony
dzin dzin dzin
tvořivé vášně vichrem rozhoupány
dzyn dzyn dzyn
40 chrám práce zdvihly v nebes brány
čin

Svobodni
pro klidné noci jasné dni
svobodni vykoupeni
45 železo pece bagry vlaky
za námi pod námi šeptají kdesi
povel má elektřina
zahrady síně řeky lesy
hle naše domovina
50 ples
osení šum a ptáka hles
myšlenka práce láska
ples ples ples
Indové Turci Černoši Číňani
55 Rusové Češi Němci Francouzi Židé
svobodni
svobodni vykoupeni
— lidé —

Soudruzi, soudruzi,
hledíme z pohoří,
město k nám z doliny
přesmutně hovoří.

5 Žalují okna, věže i komíny,
 železný lomož i lidský křik,
 že nikdo není tam dole bez viny,
 ať velmož je, nebo nádeník.

10 Slyšíme, drsná řeč zabolí, zazebe;
 zda jsme však bez viny nahoře my tu?
 Kdo z nás už přestal mysliti na sebe,
 kdo z nás už neříká: moje a tvoje?

15 Kamenů plno na každé cestě,
 o kámen kobrtneš na každém kroku:
 jeden jsme druhému kamenem v cestě,
 a ne-li kamenem, tož trnem v oku!

20 Přesmutně hovoří
 město k nám z hlubiny;
 smutni my z pohoří,
 že nejsme bez viny.

S kameny světa, který se řítí,
svedeme bitvu jednoho dne,
nejtěžší práci budeme mít
s kameny v sobě.

25 Šero je, zbrojíme do strašné války,
 kameny ze srdcí musíme vypudit,
 aby k nám přišel z té modravé dálky
 laskavý, teplý, sluneční svit.

30

A srdce, jež nebudou chtít povolit,
ta srdce zabijeme;
soudruzi, soudruzi, také my možná
na popravu jdeme.

35

Nezmizí přesmutná vřava vůkol,
dokud se kameny posypou z tmy,
dokud se neshodnou křiky všech já
v posvátnou hymnu: *My*.

ZPĚV JISTOTY

Vydělili nás,
ale nemohou nám vzít pohled královský
na svou ničemnost a neodvratný kaz
všeho, cokoli činí,
5 na neodvratný konec,
jenž je rozvrátil a do všech koutů stíní
jejich hodiny.
Vydělili nás,
my však víme — víme,
10 že jsme dědici, že po nich vystavíme
nový svět.

Vykořisťují nás,
ale nemohou zabrániti,
bychom nejedli ze stromu poznání.
15 Všude oráči vyorávají hluboké brázdy,
denně rozsévači rozcházejí se do světa,
naše osení již se vymetá,
železná úroda solidarity.
Vykořisťují nás,
20 my však řetězem je strašným sevřeme,
nad osudem jejich sami zbledneme,
zahynou.

Zotročují nás,
ale na galejích dvorců, továren a dolů
25 nedovedou uhasiti ohně vzpoury,
k němuž sesedáme se jako ke společnému stolu
a jenž půdu žencům dá a oráčům,
doly horníkům,
dělníkovi stroje.

30 Zotročují nás,
ale v jejich kasárnách na slunečních místech

35

o bratrství sníme, o rudých Kristech,
o povelu, který celým světem zní,
celým světem zatřese,
až nám vzplane bitva poslední:
Proletáři všech zemí, spojte se!

40

Zotročují nás,
ale v jejich káznících
zpíváme si Internacionálu,
naše vůle tuhne tu v železo,
jejich vzteku odpoví náš smích:
Kdo nepracuje, ať nejí!

45

Zotročují nás,
ale v jednoho otroka splýváme pomalu,
v jednu ruku a jedno kladivo:
přijde den, kladivo dopadne vráz,
budeme volni!

Chléb nás rozdvojuje,
věčnou propast mezi námi prohlubuje.
Neboť že příliš ho máte
na naši práci zevlujete,
5 bídu třeme bezpočtukráte
pracujete.

A že máte chléb i všecko k němu,
deptáte život zákony svými,
nám hrajíte, lidu pokořenému,
10 demokratické šprýmy.

Láska nás rozdvojuje,
ta, která vichrem rudým duje
z našeho srdce kolektivního
přes vaše sobecká, jednotlivá,
15 vztekem a zděšením celá divá
v panice rozkladu třídního.
Nám světlý úkol přešel v krev,
řev lásky odhodlané,
lví z naší strany zahřmí řev,
20 spravedlnost se stane.

A nenávist nás rozdvojuje,
železné zbraně na obou stranách kuje.
Neboť všecko nenávidíte,
več věříme, doufáme, co milujeme,
25 nás každým gestem opovrhovat učíte
vším, co hlásáte a proti čemu jdeme.
Lživou píseň mezi námi hraje
každá šalmaj míru božího;
pro poslední bitvu všecko zraje,
30 známe bližního jen třídního:
proti vojům táhne voj
v třídní boj.

35 Ale nás i rozdvojuje,
popichuje v seč
to, co spojit mělo, ale nespojuje,
rodná země, rodná řeč.
O rodnou půdu jste se rozdělili,
na žravou vlast jste nám ji proměnili,
40 bankokracie sosák, oligarchie nůž,
a rodnou řeč jste zprostitovali,
lží a úskoků z ní nástroj udělali,
že vy ji užíváte, nám hořkne v ústech už.

45 Vy a my —
provždycky různými cestami,
vy a my —
provždy již různý národ.

Ó dave,
 železný, jasný, zvukný dave,
 jak smutno tu ihned, jak smutno je,
 když odpočíváš bez boje,
 5 když podřimuješ, mlčíš unaven
 a trpěliv jsi jako ochočený slon...
 Zapalte den
 a rozhoupejte zvon!

Ó dave,
 10 rozmarný, sedmibolestný dave,
 proč jako celý život jsi jen vlna,
 jež vzepne se, zapění, zasyčí, stříkne,
 odvahy plna,
 — a klesne, vzdá se jako pouliční žena
 15 a všemu zvykne —
 proč nejsi stěna,
 kovová stěna, na pochodu neústupná zeď?
 Vlevo hled!

Ó dave,
 20 hučící, širý, valící se dave,
 jak smutno je,
 když klesneš po dnech odboje,
 a bahnem páchnoucím se plní ulice,
 a po chodnících leze divný hmyz,
 25 podivný, zlý a zpupný hmyz,
 a jako pohozená suchá kytice
 tvá revoluce leží na zemi,
 by všacka havěť na ní zanechala sliz
 a na autech ji roznášela loužemi.
 30 Nedřímej dlouho, brzy vstaň!
 K noze zbraň!

Ó dave,
železný, jasný, zvučný dave,
co bez tvé písně jsme, hromem znějící,
35 bez tvého kroku, děsíciho třídy,
bez tvého kladiva, jež divě bušící
nový svět hlásá a starý hněv bídy —
co sám jsi bez nich, co jsi bez sebe!

Malinké duše rostou do nebe,
40 kramáři otevrou plesnivý krámek,
pořádek v chlívku velebí vláda,
uličník po tobě plivá, šimrá tě tatrmánek,
a nová se kuje zrada —:

pozor dej,
45 neleň a vstaň,
zapal náš den a zvony rozhoupej,
vlevo se dej,
připrav si zbraň,
k líci dej pušku!

SYN ČLOVĚKA

Fragment

I

A stalo se v starém Veleměstě signálů, dýmů a neřestí,
že narodil se syn člověka v podkroví nebetyčného domu...

Tam, kde do kraje se sunou cihlová chapadla předměstí,
do žluté a hnědé trávy vysoké v jamách starého lomu
5 od patnácti let svých chodila Marie v teplých i chladných
večerech
svým smíchem i tělem potěšit srdce, rozpálit ruce, hlasy,
dech,

do trávy vysoké pod hvězdným nebem,
kde zapomíná se na chvíli,
že chudás je přibíjen rezavým hřebem
10 ke křížům, jež po Městě vztyčili.

Však ze všech těch objetí drsných a neplodných
jedno přec změnilo Marii,
to jedno z těch, jež bývá buď štěstím, anebo krutě zabíjí.

Tak narodil se syn člověka v podkroví nebetyčného domu,
to z otce, jenž byl snad dělník z fabriky nebo tulák z polí;
15 tak narodilo se dítě, jež „otče“ říkati nemělo komu,
to z matky, jež dávala rozkoš mužům nevědoucím, jak bolí,

když mládí uprchne a bída zůstane
těm ženám obětavým,
když všechna naděj doplane
20 se silou, krásou, zdravím.

II

Ve dvorech temných, páchnoucích, na písku
zaprášených sadů,
ve věčném šeru žilo dítě a mělo mnoho hladu.

Bez lesů, k jejichž stromům by hledělo, vzhůru
k tvrdým a vysokým,
25 bez polí těžkých klasů plavých na stéblech jako svíce,
bez lučin hmyzem opěvaných, jež slunce zdobí zlatem svým,
bez vod, v nichž plaše zrcadlí se tanec motýlice,
ve Městě dýmů a neřestí smutných žilo zbytečné dítě,
nad nímž se černé domy a továrny tyčily pánovitě.

30 Své paláce na den z bláta si stavělo u pouličních louží,
pro hostinu svou z písku peklo rozmanité koláče,
a nevědouc, čím pohádky jsou, když večery se dlouží,
o prostých věcech podivně snilo bez úsměvů, bez pláče,

smutnýma očima zvědavě zřelo
na práci, na lásku, na zločin,
35 tesklivý pocit v srdéčku mělo,
že vidí za stínem míjeti stín.

III

Vytáhlý, sivý, s plavými vlasy, s pohledem, který zabolí,
jednoho jitra Emanuel nesměle přišel do školy...

40 Byl zasmušilý, ke hrám chladný, věděl však více než jiní;
na jeho otázkách chvělo se tiše nedětských myšlenek jiní.

Ten, kdo mu naslouchal, usmál se neb v rozpaky přišel
divné:
jako když na tě z dětinských očí záhada země kývne.

Sám dlouho chodil — až jednou s kamarádem ho potkali;
nikdo však neviděl jich nikdy, že by se byli zasmáli.

45 „— Jsem taky jen kluk z chudé rodiny, máma nám často
vzdychá,
a táta, když přijde z fabriky domů, na pány, na kněze
kýchá.

Tak se ti u nás všichni nadřou, přec máme bídu a hlad;
namoutě, věř mi, kdybych se nebál, v tu chvíli šel bych
a krad.

Mám taky sestru, víš, s podivným břichem, od pláče
rudé má oči,
50 ve dne i v noci za strojem sedí, říká, že do vody skočí.

A mužští k nám chodí v sobotu večer, často svírají ruce;
však prý se kdesi už něco rodí, říkají: revoluce.

To je prý svatá a krásná věc, to světem jde Červená
paní...
Když se mne ptali, čím chci být, řek jsem jim bez váhání,

55 že budu dítě revoluce, když taky mívám hlad...
Jenže, víš, ještě nevím dobře, jak to mám asi udělat.

Nu, mohu třeba tesařem býti, sekyry ostré je pán;
ta v ruce mu blýská, lítají třísky, ráz na ráz trám je otesán.

60 Pro pány veliké malé bych stavěl bílé krovy střech,
na krovech vysoko stával bych a ve větru popadal dech.

Pro sebe stavět bych nemohl, ne každý má vlastní dům.
A komu se to nelíbí, blízko je šibenici, žalářům.

Však slyšel jsem, že kdesi už i mnohý pán byl pověšen —
Och, to pak hbitě bych postavil jistě sto šibenic za jeden
den...

Anebo hasičem mohu býti, s ohněm a vodou se zabývá,
s trubkou a pochodní běží v noc, když červený kohout
zazpívá.

Prý ještě v zámcích a palácích leckde duchové zlí straší:
plameny na ně pustil bych, strašidla červený kohout
plaší...“

Tak s vážnou tváří žvatlal kamarád... Emanuel
naslouchal,
v hluboké tůni jeho dušičky přízrak světelný zrál.

IV

V továrně s tlamou nemilosrdnou pohlcující nevinné,
jež drzým signálem reguluje bláznivé otroctví svalů,
za okny sotva průsvitnými, v předpeklí, kde pomine
písnička na rtech, zdraví v prsou a vzrostou blíny žalů,

v továrně počal Emanuel učit se choditi v okovech,
hleděti tváří v tvář chiméře černé, před níž se tají dech.

V hukotu strojů a ve bleších kovů
sevře ti srdce podivný bol:
když moudrá práce tu přichází k slovu,
proč drtí člověka v zubech svých kol.

Bystře a oddaně pracují stroje,
slavný a krásný je hřidelů vír.
Přidáváš k pákám ramena svoje.
Proč z těch sil spojených nevzchází mír?

Proč vzduch a slunce nekrášlí práci?
Proč s prací ruku v ruce jde hlad?
Co stroji dal jsi, stroj jinému vrací,
tvým potem si cizinec zalévá sad.

Vetřelec krutý, zpupný a žravý...
Což nepřijde nikdy odvety den?
Což v živou skutečnost jásavé slávy
se nepromění staletý sen?

A Emanuel netrpělivý zaplakal nad rodným Městem,
v dálku se zadíval, odešel tiše s krásným a odvážným
gestem,

odešel naslouchat lidskému hoři
za hory, za doly, za sedm řek,
zda už je podobno širému moři,
jež vzdme náhle strašlivý vztek...
